

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2018

**Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála**

Laidin

Gnáthleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, i measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótaíl i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Laidin 2018

Gnáthleibhéal

Scéim Mharcála agus Nótaí

1. A.

[75]

Cúig abairt @ 15 mharc an ceann.

Cuirtear an córas pionóis i bhfeidhm mar seo a leanas:

Mórearráid = -3. i.e. briathar atá fágtha ar lár, dul cainte nó modh atá mícheart ach gan ach aon bhlocphionós amháin in aghaidh an dula cainte

Earráid níos lú = -2. i.e. faí, aimsir, tuiseal atá mícheart, ainmfhocal, aidiacht nó forainm ar lár, “ut”, “ne”, “se”, etc.

Mionearráid = -1. i.e. inscne mhícheart, céim aidiachtaí nó dhobhriathra mhícheart, litriú mícheart nó earráid foclóra.

Nó

B.

[75]

- (i) Go dtí an abhainn (Tamesis / an Tamais) / isteach i limistéar Chassivellaunus **(5)**
- (ii) Ní fhéadfaí í a thrasnú ach in áit amháin **(8)**
- (iii) Fórsa mór an namhad curtha le chéile **(8)**
- (iv) Cosnaíodh le cuailí géara é **(6)**
- (v) Faoin uisce **(8)**
- (vi) Ó phríosúnaigh **(3)** agus lucht tréigthe **(3)**
- (vii) D’ordaigh sé dóibh é a leanúint **(4)** go tapa **(2)**
- (viii) Sheas siad agus gan ach a gcloigne os cionn an uisce acu **(8)**
- (ix) Ghéill an namhaid / an bhruach **(6)** agus chas **(4)**
- (x) D’fhéach ar ár máirseáil / n-aistear **(6)** agus chuir sé é féin i bhfolach i gcrainn dhosháraithe **(4)**

2. Cuir Gaeilge ar **dhá cheann ar bith** de na sleachta A, B, C, D
[130]

A. Veirgil

Tum....alta **11**/ pacifera....olivae **11**/ Troiugenas....Latinis **11**/ quos....superbo **11**/
Evandrum petimus.**3**/ ferte haec **4**/ et...rogantes **14**.

B. Óivid

Ille....fideles: **11**/ me....mei. **11**/ ille....petebat: **11**/ a...ego. **10**/ ille....laborum :**11**/
invalidae...mihi. **11**.

C. Cicearó

Non....antiquum **7** / quod.... fuit **5**/ ut....fuerit **8**/ hoc....est **4**/ classem....esse **8**/
et.... sustulisse **10**/ praefectus....donavit **8**/ Masinissa...reponerent **15**.

D. Livias

Samnites...impetum **5**/ sed.....refugerunt. **7**/ Tum....collegae **5**/ Campanos....iubet
7/ et....aciem: **5**/ deinde...et **5**/ ubi....viderent **7**/ aggredi.....caedere **4**/ Ipse....est **5**/
Sub....sunt **15**.

3. [90]

A.

(i) Cuir Gaeilge air seo: (60)

Inter.....admovit **7**/ Ibi....equitum **5**/ ad....atque **3**/ unde.....contemplabatur **6**/
Id....est **7**/ itaque....iussit **8**/ Cum....rati **15**/ Quos...conclamaverunt **9**.

(ii) Freagair trí cinn ar bith de na ceisteanna seo thíos:

(30)

(a) 5+5

(b) 5+5

(c) 5+5

(d) 5+5

(e) 5+5

3 A. (ii) Nótaí Táscacha

3 B

(i) Cuir Gaeilge air seo: (60)

Spelunca....hiatu **7**/ scrupea....tenebris **7**/quam....pennis **10**/ talis...ferebat **10**/
unde....Aornon **5**/ quattuor....constituit **8**/ frontique....sacerdos **4**/ et....sacris **9**.

(ii) Freagair trí cinn ar bith de na ceisteanna seo a leanas: (30)

- (a) **5+5**
- (b) **2+2+1**
- (c) Cur Síos **3+2**. Cuir leis an atmaisféar **5**
- (d) **5+5**
- (e) **5+5**

3 B (ii) Nótaí Táscacha

N.B. d'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas iad siúd a liostaítear sna nótaí thíos.

- (a) Ba é an chraobh a raibh duilleoga órga air a chuir ar chumas Aeinéas taisteal go dtí an domhan thíos go sábháilte. Ní fhéadfadh sé dul isteach sa domhan thíos ach amháin leis an gcraobh. Ba shiombail de chumhacht an tsagairt í. Nuair a chonaic Charon í, d'aontaigh sé Aeinéas a thabhairt trasna na habhann.
- (b) An Chraobh Órga a fháil, comrádaí (Misenus) a chur, seacht dtarbh agus caora dhubha a íobairt.
- (c) Ba seanfhear é, a raibh cuma gharbh agus ghiobach air, a raibh féasóg shalach agus gharbh air, a shúile ar nós caor ceárta. Scanrúil, neamhfháilteach.
- (d) Go gcuirfí pionós sa saol eile orthu siúd a rinne feall i rith a saoil agus go mbeadh saol iontach sa saol eile acu siúd a rinne maitheas. Is taibhsí iad na mairbh, gur scáthanna iad, áit ghruama do go leor daoine. Luachanna saothair agus pionóis sa saol eile mar spreagadh do cheartas. Saol maith sa saol seo = luach saothair sa saol eile.
- (e) Scríobh sé eipic náisiúnta agus Aeinéas á scríobh aige. Tionchar aige ar scríbhneoirí eile. File teicniúil. A chomhbhá leis an daonnacht agus le fulaingt na ndaoine. A ghrá agus cur síos ar an dúlra.

4. [30]

- (i) 4 ainmfhocal @ 2 mharc an ceann = iomlán 8
- (ii) (2+1+1) nó (2+2) le haghaidh trí bhriathar = iomlán 12
- (iii) Tuilleann gach troigh atá ceart 2 mharc go 10 ar a mhéad.

5. [75]

Is gá trí cheist a fhreagairt.

Ní mór ceist amháin a roghnú as gach roinn agus an tríú ceist as roinn ar bith.

A.

- (i) Trí phointe (9+8+8) nó más pointí gairide iad (5+5+5+5+5)
- (ii) Trí phointe (9+8+8) nó más pointí gairide iad (5+5+5+5+5)
- (iii) (7+6) agus (6+6) nó más pointí gairide iad (4+3+3+3) agus (3+3+3+3)

B.

Saol (7+6) nó más pointe gairide (4+3+3+3); Scríbhinní (6+6) nó más pointí gairide (3+3+3+3).

(ii) An chaoi a ndearnadh iad (5+5+5), téamaí (5+5).

(iii) Dhá cheann ar bith (7+6) nó (4+3+3+3); (6+6) nó (3+3+3+3)

Nótaí Táscacha;

N.B. D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas iad siúd a liostaítear sna nótaí seo

A. (i) **Ágastas** – Ágastas: D'fhógair Caesar mar oidhre é, ní raibh Antaine sásta; rinneadh an Dara Tiúracht, cath Fhilipe, an domhan Rómhánach deighilte. Fuair Octáivian an tIarlthar, Cath Actium, d'fhág Ágastas; smacht ar Impireacht na Róimhe, monarcacht cheilte. Na poist a bhí aige e.g. Prionsáideacht, maius imperium, etc.

(ii) **Nero** : A theacht i réim; a chéad chúig bliana sách maith i réim; a chaidreamh le Seinice agus Burras; bás Agrippina; tine mhór na Róimhe; farasbarr na réime ní ba dheireanaí; comhcheilg Piso; a thuras Gréagach; éirí amach Vindex agus Galba; a pholasaí eachtrannach; a bhás. Séánas: Mar mhaor ar an nGarda Praetóireach.

(iii) Bliain an Cheathair Impirí: Galba – d’fhógair a arm mar impire é, d’éirigh léigiúin amach sa Ghearmáin, Otho – ceannasaí in Lusitania, a arm buailte, Vitellius – ceannasaí léigiún sa Réin, cath gar do Phó, Otho leagtha amach, Veaspaisiánas – ceannasaí an Oirthir, d’fhógair a léigiúin mar impire é.

Títeas – Títeas: 79-81 AD; Impire de chuid mhuintir Flavius; mac Veaspáisian; riar sé in Iúdáia; scrios sé cathair Iarúsailéim agus bhí an bua aige; áirse i gcuimhne an scriosta a rinneadh ar an gcathair; críochnaíodh colasaem le linn a réime; ba shuntasach brúchtadh na Veasúive in 79 AD agus oll dóiteán a bhris amach le linn a réime in 80 A.D.

Veaspaisiánas – Mháirseáil Alastar ar an Róimh mar an t-impire nua ach d’fhógair na trúpaí sa tSiria agus sa Phalaistín, áit a raibh Veaspaisiánas mar cheannasaí, Veaspaisiánas mar impire. Thacaigh Mucianus leis, leag Vitellius amach agus mháirseáil ar an Róimh áit ar fhógair an Seanad Veaspaisiánas mar impire. Pointí tábhachtacha a réime – sheol sé móráireamh acmhainní, fuair sé airgead an Stáit ar ais agus ghearr sé siar ar an méid airgid a bhí á chaitheamh, d’athbhunaigh sé síocháin sa Phalaistín, bhunaigh sé scoileanna, thóg sé folcadáin, thosaigh sé obair ar an gColasaem.

Nerva: Ainmnitheach an tseanaid; chuir sé an scéim *alimenta* i bhfeidhm; spreag sé *delatores*; bhí cúpla comhcheilg ina choinne; d’uchtaigh sé Tráian; caidreamh leis an seanad.

B.

(i) Ovid

Saol – rugadh in Sulmo 43RCh é. Fuair sé bás ag Tomi 17AD. Rinne sé staidéar ar an dlí agus reitric ach chaith sé a shaol leis an bhfilíocht. Pósta faoi thrí. Chuir Carmen et error an ruaig air (*Ars Amatoria*, Julia). An-fhonn air teacht ar ais go dtí an Róimh.

Dánta – Amores – dánta grá dírithe ar Chorinna, 49 ndán. Heroides – litreacha, grá neamhshásúil. *Ars Amatoria* – 3 leabhar, bhain sé geit as roinnt mhaith Rómhánach. *Metamorphoses* – 200 finscéal

Caesar

Saol – 102–44RCh. Phós a aintín Julia Mairias, gaolta le lucht a bhí mór le rá mar sin. Pósta le Cornelia. Ghabh foghláí mara é agus é ar a bhealach go Ródas, chéas sé ina dhiaidh sin iad. Dhreap sé an *cursus honorum*. Triúracht le Poimpéas agus Crassus. Concas na Gaille agus na Breataine. Cliseadh na Tiúrachta. Máirseáil ar an Iodáil agus cogadh cathartha ina dhiaidh sin. Leasuithe. Deachtóireacht.

Saothair – *De bello Gallico* – 7 leabhar, feachtais. *Commentarii Belli Civilis* – 3 leabhar, cogadh cathartha ó bhriseadh Phoimpéis go teacht Chaesair san Éigipt. Bhí a scríbhinní

gonta. D'úsáideadh sé an tríú pearsa, seachas an chéad phearsa. A chuid saothair breac le bolscaireacht. Pictiúr maith na linne sin agus de dhisciplín an Airm Rómhánaigh chomh maith.

(ii) Mósáicí – an chaoi a ndearnadh iad – teicnicí éagsúla, *opus sectile*, patrúin a rinneadh as brait chaola, *Opus tessellatum* – ciúbanna beaga...

Téamaí – cathanna (Iseas), fíoracha gliairí (Folcadáin Caracalla), fíoracha ag casadh uirlisí ceoil, etc.

(iii) Áirse Thítis – áirse chaithréimeach, stíl mhórshiúlach, ordú ilchodach.

Ara Pacis – thóg Ágastas é, altóir laistigh den bhalla iata, limistéar (ard nó íseal), fir sa mhórshiúl á dtaispeáint.

Pont du Gard – uiscerian Rómhánach a thrasnaíonn abhainn Gardon, an-chaomhnaithe, chun uisce a iompar go dtí an Nimes, trí shraith áirsí, uisce chuig an scairdeán, folcadáin agus tithe.

Fóram Rómhánach Gardon 6ú céad RCh, lonnaithe idir Capitoline agus an Cnoc Palaitíneach. Áit mhargaidh a mbíodh teampaill agus foirgnimh phoiblí timpeall air, dhéantaí gnó poiblí agus príobháideach ann.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

